

För andra året i rad har Oxhagsskolan i Akalla i Stockholm lyckats få upp samtliga (hundra procent!) elever i skolår 3 till den läsfärdighetsnivå där de enligt målen bör vara och detta trots att sjuttio procent av barnen har invandrarbakgrund.

Tidiga intensiva insatser gav hundra procent i mål!

PARABOLANTENNERNA på husen i Stockholmsförorten Akalla sitter vända mot många hemländer. Men barnen ska ta sig in i det svenska samhället. I Oxhagsskolan är det språket och läs- och skrivutvecklingen man satsar på för att detta ska bli möjligt.

Och man har lyckats överväldigande väl.

Med hjälp av så kallad *lus*-mätning, ett sätt att bedöma och dokumentera kvaliteten på läsförmågan utifrån kriterier som utgör tolkningar av läroplanens mål, ser man tydligt hur långt varje elev kommit. Läget vid ett bedömningstillfälle kanske inte ser alarmerande ut, men genom att dokumentera läget två gånger per termin får man även syn på de elever som kanske stått och stampat på samma fläck i läsutvecklingen sedan sist. Och då sätter man in intensivträning alltefter behov.

Det kan handla om halva skoldagen i två-tre veckor, en timme per dag i två-tre veckor eller en timme per dag i fyra-fem veckor för en liten grupp elever från flera klasser men från samma årskurs. En speciallärare eller någon av deras ordinarie lärare håller i intensivträningen, medan en resurslärare tar hand om resten av klassen.

Oxhagsskolan hade ovanligt bra förutsättningar genom läsprogrammet Bokoxen (se faktaruta sid 15), som några eldsjälarna bland lärarna satte i

gång för tre år sedan. Metoden har sedan byggts på för varje ny årskurs, så nu arbetar alla årskurs 3-klasser enligt Bokoxen vid läsinläringen. Även årskurs 4-6 läser nu mycket mer än förut och har också många böcker i klassrummet.

En av eldsjälarna var Maria Sturén, som nu är biträdande rektor och verksamhetschef, och hon är den som samlar in "*lus*-informationen", och ger därmed skolledningen underlag för att styra insatserna.

Barnen vet hela tiden var de ligger i "*lus*-skalan" och de blir inte stressade av det, säger enhälligt biträdande rektor, rektor och klasslärare i klass 3b. Eleverna blir snarare sporrade att komma vidare, vilket de ju också får hjälp med. De barn vi pratar med bekräftar detta.

De älskar att gå till intensivträningen, berättar bitr. rektor Maria Sturén. Koncentrationen är på innehållet i texterna. De läser och bearbetar innehållet på olika sätt, dramatiserar, skriver om innehållet och diskuterar. I samråd med föräldrarna läser de barn som behöver det även hemma varje dag.

Rektor Monica Guilotte är själv alldeles förundrad över vad tre veckors intensivträning kan göra med några små killar eller tjejer när de får försjunka i en sak ordentligt och när de får ordentligt med uppmärksamhet.

- Resultaten är helt fantastiska.

Föräldrarna märker också stor skillnad och eleverna är jättegglada och stolta.

Genom att de pratar så mycket om det som sker i böckerna blir det personlighetsutvecklande också, påpekar hon.

Oxhagsskolan anslöt sig hösten -99 till det så kallade pris-projektet i Stockholm, som handlar om att ge rektorer verktyg för att styra skolan mot målen genom att låta elevernas kunskapsresultat tidigt styra insatserna. (Artiklar om detta finns på hemsidan www.skolledarna.se/Skolledaren/Columbiagg.)

Nu har man börjat med motsvarande metoder även i matematik, utifrån modellen tidig koll på de enskilda elevernas utveckling och tidigt insatta intensivåtgärder.

Monica Guilotte jämför med den konventionella modell där man duttade ut speciallärarresursen enligt principen en elev-en lärare en gång per vecka.

-Då tänker man att, Gud så mycket resurser vi slösat bort förut.

-Vad det handlar om är att om man verkligen sätter in åtgärder efter elevernas behov så kan man vara flexibel och effektiv i sitt resursutnyttjande på ett helt annat sätt. Har vi mål- och resultatansvar så måste ju skolan ta på sig ansvaret för att sätta in åtgärder.

Oxhagsskolan har alltså lagt in egna ribbor i sin inre styrning ut-

“Vad det handlar om är att man verkligen sätter in åtgärder efter elevernas behov”

Bokoxen

Läsprojektet Bokoxen började hösten -99 i Oxhagskolan. Från och med hösten -01 är alla elever på lågstadiet med. I dag är det ett etablerat arbets-sätt där barnen ständigt omges av böcker. I klassrummen finns bokhyllor med mängder av böcker, sorterade i svårighetsgrad.

Varje vecka en bestämd dag har barnen läxa. Då väljer de en bok att läsa hemma. Alla böcker de läst hemma skriver de upp på en lista, som föräldrarna ska skriva på.

I skolan väljer de ut nya ord i de lästa böckerna som man bearbetar och använder i nya sammanhang. Och mycket annat.

Bokprat på biblioteket är mycket populärt. Det har man en gång per månad. Då lånar barnen tre böcker också och de berättar i skolan om böckerna de har läst.

Under jul och sommarlov får barnen också låna hem böcker som de ska läsa.

Maria Sturén, numera bitr. rektor, och Ingegärd Wallman från Oxhagskolan startade projektet.

över de generella ribborna i årskurs 5, förutom den formella i årskurs 9.

– Att, som Tomas Östros avisera-de på försommaren men lite senare drog tillbaka, ta bort behöri-ghetskraven till gymnasiet skulle få negativa återverkningar även längre ner i skolsystemet, tror Monica Guilotte.

– Att plocka bort en ribba högre upp i systemet får den effekten att man inte blir lika benägen att lägga egna ribbor längre ner. Det blir för-ödande om samhället säger att vi förväntar oss egentligen inte att alla ska kunna bli godkända.

– Man kan aldrig komma ifrån att enstaka elever faller ur, men det måste vara ett systemfel att en fjär-dedel av eleverna gör det. Självklart måste man se till individen, men att ta bort godkäntkraven i systemet som sådant är en annan sak, tycker hon.

”De positiva förväntningarnas psykologi” ser Monica Guilotte som en viktig del i framgångarna.

– Det innebär inte att ha orimligt höga förväntningar utan att visa tilltro till eleven: vi tror att du kan, bara du får lite mer stöd och tid. Och det går ju, det ser vi ju här.

Men statistiskt borde det väl finnas ett par dyslektiker per klass. Vart har de tagit vägen?

– Det vet jag inte. Forskningen visar väl att människans hjärna är oer-hört flexibel och med rätt förutsätt-ningar kan nog så gott som alla lära sig läsa, om man får tid och stöd.

Värre hinder för inläringen än eventuell dyslexi kan i Oxhagssko-lan handla om olika typer av flyk-tingtrauman och barn som med hela sin familj hotas av avvisning.

En gång misstänkte man att en pojke var dyslektiker, i bemärkelsen klassiskt ordblind. Det visade sig emellertid att han hade ett synfel.

Ibland hörs oroliga röster om att skolan skulle förvandlas till ett ställe

där man håller på och testat hela tiden i stället för att undervisa och lära, men så tycks inte vara fallet här. Genom att den bedöm-ningskunskap som Lus-metoden representerar nu är spridd till samtliga lärare på skolan och inte, som tidigare, enbart finns hos speciallä-raren, sker det en avsökning konti-nuerligt av elevernas utveckling från nivå till nivå i läsutvecklingen.

– Lus-kriterierna har blivit ett verktyg som lärarna har med sig hela tiden, förklarar bitr. rektor Ma-ria Sturén.

När läget är tveksamt kollar lära-ren extra utifrån kriterierna.

– Och de mattetal eleverna räk-nar enligt det så kallade Stock-holmsprovet, som är under utpröv-ning, skulle de ju ha räknat ändå, som övning, så jag anser inte att det ”går bort” en massa tid till det, säger Monica Guilotte.

– Om man inte kollar vad elever-na faktiskt lärt sig utan bara går ef-ter det läraren tror att hon eller han ”lärt ut” så klarar man ju inte att ar-beta efter principen att eleverna har rätt att lära sig vissa saker.

Klasslärare och 1-7-lärare i klass 3b är Diana Kakavand, som själv kom till Sverige från Iran för tjugo-fyra år sedan. Eleverna är intensivt upptagna med att sammanställa re-dovisningshäften med listor över alla böcker de läst de tre första åren i skolan. Listorna är långa och många – från nittio till närmare ett-hundrafyrtio böcker har eleverna själva dokumenterat att de läst! Det innebär att de också presenterat de lästa böckerna för klassen.

Det är lugnt och fridfullt i klassen. Eleverna viskar frågor till fröken och när de pratar med varandra!

Zackaria kom till klassen andra skolåret efter att ha gått två år i en friskola. Då hade han ganska så många ”punkter” kvar till rätt trapp-steg för år 3, men nu är han på ”punkt 17”, till och med två trapp-

steg över ”behörighetskravet” till skolår 4. Och även i matte går det jättebra enligt hans klasslärare.

EFTERSOM MAN GÅR efter princi-pen att den som behöver extra trä-ning ska få det så har man också läxor. Läxan ges på fredagen för att man ska ha tid att titta på den under helgen och kunna ställa frågor på måndagen. Det brukar inte vara några problem med att sedan få in läxredovisningen till torsdagen veckan efter att den delades ut.

”Läser flytande med förståelse”, så lyder målnivån för skolår 3 och det uppfyllde samtliga elever i klass 3b som vi besökte i början av juni, liksom parallellklassen. Alla i klas-sen var också jätteduktiga i det så kallade Stockholmsprovet i matte.

Ett exempel på ”reparationsinsat-ser” var när man upptäckte stora luckor hos en flicka i matematik. Klassläraren Diana Kakavand tog kontakt med föräldrarna och gjorde dem medvetna om läget. Efter fem veckors extra jobb med matte i klassrummet och hemma plus stöd från speciallärare varje dag var hon i kapp. Luckorna hinner aldrig bli ga-pande stora. Därmed kanske de inte heller börjar påverka koncentration och motivation negativt.

DET ÄR INTE HELLER så ovanligt, berättar Monica Guilotte, att flyk-tingbarn eller barn som nyss kommit till Sverige får ett extra år. Hon ser det inte som ”kvarsittning”.

Men i ”normala” fall klarar man kunskapsluckor genom snabb upp-täckt och snabba åtgärder.

– Skolan måste få en signal tidigt i systemet för att ta ansvar för att också insatserna sätts in tidigt. Be-tyg och bedömningar ska ingå i ett resursstyrningssystem.

– Det ska självklart inte, som en del betygskritiker befarar, vara ett sätt att slå ut elever.

text: Kerstin Lööv